

Sygn. akt III AUa 1081/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSA Lucyna Ramlo
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2014 r. w Gdańsku

sprawy B. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 stycznia 2013 r., sygn. akt IV U 2440/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni B. M. wniosła odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 15 marca 2012r., którą to decyzją przyznano ubezpieczonej od dnia (...), tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego emeryturę zaliczkową. W uzasadnieniu odwołania podniosła, iż otrzymała zaniżone wyrównanie świadczenia (za miesiąc luty w ogóle nie otrzymała świadczenia). W jej ocenie powinna otrzymać wyrównanie w kwocie 7.294,08zł. Zakwestionowała również wysokość wypłaconych odsetek.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o odrzucenie odwołania, jako wniesionego znacząco po terminie tudzież w przypadku przystąpienia do merytorycznego rozpoznania sprawy - o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję przyznając wnioskodawczyni prawo do wypłaty odsetek od wypłaconego wyrównania świadczenia za okres od 01 września 2011r do 05 marca 2012r, zaś w pozostałym zakresie oddalił odwołanie. Rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Wnioskodawczyni od 1.04. 2002r. pobierała rentę rodzinną, przyznaną przez pozwanego decyzją z dnia 20.06.2002r. na stałe.

W dniu 23.03.2011r. wnioskodawczyni wystąpiła do pozwanego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury. Do wniosku dołączyła m.in. dokumentację dotyczącą zatrudnienia w Niemczech w okresach od 14.08.1994r. do 11.11.1994r., od 10.08.1995r. do 12.11.1995r. i od 1.08.1996r. do 4.11.1996r.

ZUS O/E. -Wydział (...)z Systemu Zreformowanego w dniu 4 kwietnia 2011r. przesłał wniosek B. M. o emeryturę do ZUS w O. Wydziału (...) w związku z zatrudnieniem w Niemczech w celu dalszego załatwienia sprawy. Wniosek ten wpłynął do ZUS-u w O. w dniu 8.04.2011r.

W dniu 25.05.2011r. ZUS O. przesłał ZUS w E. kserokopie pierwszej strony wniosku wraz z raportem z analizy konta z uwagi na nieprawidłowości(nie wskazując na czym te nieprawidłowości polegały) celem dalszego opracowania. Korespondencja została ponownie zwrócona do ZUS O. w dniu 20.06.2011r.

Pismem z dnia 9 sierpnia 2011r. pozwany zawiadomił wnioskodawczynię o przesunięciu terminu wydania decyzji w sprawie ustalenia uprawnień do emerytury z powodu trwającego postępowania wyjaśniającego. W piśmie tym pozwany wskazał, że wystosował do niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej wniosek unijny o emeryturę, jak również zwrócił się z prośbą o potwierdzenie niemieckich okresów ubezpieczenia. Ponadto zakreślono wnioskodawczyni termin do 30.09.2011r. do złożenia dokumentów potwierdzających okres zatrudnienia od 1.08.1997r. do 1.10.1997r. Ponadto poinformowano ubezpieczoną, że do wniosku nie dołączyła dokumentów potwierdzających wysokość zarobków w okresach zatrudnienia od 27.05.1971r. do 17.11.1979r. (...) w E., od 1.07.1969r. do 16.05.1970r. w (...) w E. oraz od 8.02.1995r. do 26.04.1995r. w (...) w E.. Nadto, iż w przypadku nie nadesłania dokumentów potwierdzających wysokość dochodów w w/w okresach przy obliczaniu kapitału początkowego i emerytury zostanie przyjęte za te okresy wynagrodzenie minimalne.

Pismem z dnia 8.11.2011r. wnioskodawczyni wystąpiła do pozwanego o pilne wydanie decyzji, na podstawie posiadanych przez ZUS dokumentów, informując iż z chwilą uzyskania Rp-7 wystąpi o przeliczenie świadczenia.

Decyzją z dnia 16.11.2011r. pozwany ustalił wnioskodawczyni kapitał początkowy na dzień 1.01.1999r. Do obliczenia kapitału początkowego pozwany uwzględnił okres składkowy w wymiarze 18 lat 5 miesięcy i 4 dni i okres nieskładkowy w wymiarze 5 lat i 23 dni. Decyzjami z dnia 7.12.2011r. i z dnia 28.12.2011r. ponownie pozwany ustalił wysokość kapitału początkowego wnioskodawczyni.

Pismem z dnia 2.01.2012r. pozwany zwrócił się do ZUS O/ E. o nadesłanie informacji czy nadal jest płatne świadczenie rentowe oraz ewentualne wstrzymanie świadczenia wnioskodawczyni, po zamknięciu najbliższego terminu płatności celem przyznania emerytury według zreformowanych zasad.

Pismem z dnia 30.01.2012r. ZUS O/E. poinformował ZUS w O. , że od dnia 1.02.2012r. została wstrzymana wnioskodawczyni wypłata świadczenia (renty rodzinnej). Pismo to wpłynęło do ZUS w O. w dniu 3.02.2012r.

Decyzją z dnia 15.03.2012r. pozwany , w rozpoznaniu wniosku z dnia 23.03.2011r. , przyznał wnioskodawczyni emeryturę od dnia 18.04.2011r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. W treści decyzji wskazano, iż wysokość emerytury ma charakter zaliczkowy do czasu otrzymania z niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej potwierdzenia okresów ubezpieczenia . Nadto, że za lata 1969-1976, 1999-2000 zostało naliczone wynagrodzenie minimalne i , że po przedłożeniu zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 emerytura zostanie ponownie przeliczona.

W dniu 22 marca 2012r. wnioskodawczyni złożyła skargę na milczenie organu rentowego w przedmiocie przyznania prawa do emerytury. W skardze wskazała, iż w marcu ubiegłego roku złożyła wszystkie potrzebne dokumenty odnośnie emerytury, czeka już cały rok a jej interwencje nie skutkują. Pozwany zamiast odpowiedzi na skargę przesłał Sądowi do wiadomości pismo z dnia 6.04.2012r, skierowane do wnioskodawczyni, w którym przyznał, iż nastąpiło znaczne opóźnienie w podjęciu czynności mających na celu wydanie stosownej decyzji i że skarga na przewlekłe załatwienie

sprawy jest uzasadniona. W dniu 24.04.2012r. wnioskodawczyni złożyła pismo, w którym zakwestionowała wysokość wyrównania i odsetek naliczonych w decyzji z dnia 15 marca 2012r. Postanowieniem z dnia 19 czerwca 2012r. w sprawie IV U 306/12 Sąd Okręgowy w Elblągu w punkcie I umorzył postępowanie, w punkcie II pismo skarżącej z dnia 24 kwietnia 2012r. jako odwołanie od decyzji z dnia 15 marca 2012r. przekazał organowi rentowemu do rozpoznania.

Jako nieuzasadniony Sąd uznał zarzut, że odwołanie zostało wniesione znacząco po terminie przypisanym do jego wniesienia.

Stosownie do art. 477⁹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego odwołania od decyzji organów rentowych wnosi się na piśmie do organu, który wydał decyzję, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ, w terminie miesiąca od doręczenia odpisu decyzji.

§ 3. Sąd odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.

§ 4. Jeżeli organ rentowy nie wydał decyzji w terminie dwóch miesięcy, licząc od dnia zgłoszenia roszczenia w sposób przepisany, odwołanie można wnieść w każdym czasie po upływie tego terminu.

§ 5. Ubezpieczony może również wnieść odwołanie - z wyłączeniem odwołania, o którym mowa w § 4 - do protokołu w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy albo w sądzie właściwym dla jego miejsca zamieszkania.

§ 6. Sąd, do którego wniesiono odwołanie, niezwłocznie przekazuje protokół organowi, od którego pochodzi zaskarżona decyzja, chyba że sąd ten jest właściwy do jego rozpoznania. W takim wypadku przewodniczący niezwłocznie zażąda akt sprawy i nada bieg odwołaniu, przesyłając odpis protokołu organowi, od którego pochodzi zaskarżona decyzja.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego w trakcie postępowania wywołanego odwołaniem wnioskodawczyni na bezczynność organu rentowego, skarżąca złożyła pismo, w którym de facto zakwestionowała decyzję pozwanego z dnia 15.03.2012r. w zakresie wysokości wyrównania i odsetek. Pismo to złożyła w terminie miesięcznym od otrzymania decyzji z dnia 15.03.2012r. i Sąd przekazał je postanowieniem z dnia 19 czerwca 2012r. organowi rentowemu jako odwołanie od decyzji z 15.03.2012r. Zatem odwołanie zostało wniesione w terminie. Można jedynie rozważyć, czy faktycznie Sąd powinien przekazywać odwołanie wnioskodawczyni do organu rentowego, czy też stosując przez analogię § 6 wyłączyć odwołanie, zarejestrować i nadać jemu bieg. Nie ma to jednak, w ocenie Sądu, nie ma to znaczenia z punktu widzenia co do zachowania terminu na wniesienie odwołania.

Wobec powyższego odwołanie wnioskodawczyni zostało rozpoznane merytorycznie i w części zasługiwało na uwzględnienie, tj. w zakresie żądania przyznania prawa do odsetek za okres od 1.09.2011r. do 5.03.2012r.

W stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych, odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są – dla potrzeb tego prawa – wyczerpująco. Kwestię odsetek należnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przypadku nieterminowego wydania decyzji normuje art.85 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2007r. Nr 11, poz.74 ze zm). Zgodnie z jego treścią, jeżeli organ rentowy w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności.

Przepis art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odsyła do terminów przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. W przypadku wnioskodawczyni świadczeniem tym było prawo do emerytury, które jest przyznawane i wypłacane w terminach określonych w art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z jego dyspozycją organ rentowy wydaje

decyzję w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Art. 118 a ustawy reguluje natomiast sytuacje w przypadku kiedy prawo do świadczenia lub jego wysokość ustalane jest orzeczeniem organu odwoławczego i wówczas za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego.

Wymienione wyżej przepisy w sposób pełny określają zasadę i okoliczności, po których zajściu powstaje obowiązek wypłaty odsetek. Dlatego też rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie wymagało jedynie określenie „ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji” w przedmiocie przyznania wnioskodawczyni prawa do emerytury.

Sąd w całej rozciągłości podziela stanowisko wnioskodawczyni, z którego wynika, że składając wniosek o emeryturę przedłożyła niezbędne dokumenty do wydania decyzji. Potwierdza to również treść zaskarżonej decyzji.

Szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń, do których przyznawania i wypłacania jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U Nr 12, poz. 104).

Stosownie do § 2 ust. 1 rozporządzenia odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5.

Jak wskazano wyżej organ rentowy stosownie do art. 118 ust.1 ustawy emerytalnej winien wydać decyzję o przyznaniu wnioskodawczyni prawa do emerytury w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.

Stosownie do §2 ust.118 ustawy emerytalnej organ rentowy winien również dokonać wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1.

W całej rozciągłości Sąd podziela stanowisko wnioskodawczyni, iż pozwany dysponował niezbędną dokumentacją do wydania decyzji w terminie wynikającym z art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS już w chwili wniesienia wniosku o emeryturę.

Zauważyć należy, iż (...) Oddział w E. przekazał wniosek o emeryturę (...) Oddział w O. z uwagi na wykonywanie przez wnioskodawczynię pracy w Niemczech. Kwestia potwierdzenia niemieckich okresów ubezpieczenia oczywiście ma wpływ na wysokość świadczenia wnioskodawczyni, jednakże co potwierdza zaskarżona decyzja nie była to okoliczność niezbędna do wydania decyzji. Jak wynika bowiem z zaskarżonej decyzji pozwany wydał decyzję przyznającą prawo do emerytury i ustalił zaliczkową wysokość emerytury nie dysponując potwierdzeniem niemieckich okresów ubezpieczenia. Na marginesie wskazać należy, iż organ rentowy wystąpił do niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej o potwierdzenie okresów ubezpieczenia wnioskodawczyni w Niemczech dopiero w sierpniu 2011r., a więc po ponad 5 miesiącach od złożenia wniosku o emeryturę. Również do wydania decyzji nie było pozwanemu niezbędne wynagrodzenie za okresy wskazane w piśmie z dnia 9.08.2011r., ponieważ, jak wskazano w zaskarżonej decyzji, pozwany do wyliczenia wysokości emerytury przyjął minimalne wynagrodzenie, informując wnioskodawczynię, iż po przedłożeniu zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 emerytura zostanie ponownie przeliczona.

Jedynie można rozważać czy ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji nie jest zwrot w dniu 20.06.2011r. przez ZUS w E. pozwanemu korespondencji przesłanej z uwagi na nieprawidłowości, tj. pierwszej strony wniosku o emeryturę i raportu z analizy konta. W tym zakresie trudno zająć Sądowi stanowisko, ponieważ z analizy akt nie da się wywnioskować o jakie nieprawidłowości chodziło, jednakże nie ma to znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle faktu, iż wnioskodawczyni domagała się odsetek od dnia 1.09.2011r. Zauważyć ponadto należy, iż pozwany przesłał w/w dokumenty do ZUS w E. celem poprawienia po upływie 1,5 miesiąca od wpływu wniosku o emeryturę.

Wobec powyższego Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do wypłaty odsetek od wypłaconego wyrównania za okres od 1.09.2011r. do 5.03.2012r. W pozostałym zakresie odwołanie wnioskodawczyni jako bezzasadne zostało oddalone. Jak wskazano w stanie faktycznym, pozwany w załączniku do pisma procesowym z dnia 9.11.2012r. wskazał sposób wyliczenia wyrównania emerytury wnioskodawczyni. Skarżąca ostatecznie nie podniosła żadnych merytorycznych zarzutów do wysokości wyrównania emerytury. Sąd w całej rozciągłości zgadza się z tym wyliczeniem i nie widzi potrzeby jego przytaczania. Pozwany bowiem w w/w piśmie w sposób szczegółowy i zrozumiały przedstawił sposób naliczenia wyrównania z uwzględnieniem dokonanych potrąceń.

Apelację od wyroku wywiódł wyłącznie pozwany zarzucając rozstrzygnięciu błędną ocenę materiału dowodowego oraz sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez błędne przyjęcie, iż zachodzą przesłanki do przyznania wnioskodawczyni B. M. prawa do odsetek od wypłaconego wyrównania świadczenia za okres od 01.09.2011 r. do 05.03.2012r.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania w całości ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni wniosła o jej odrzucenie jako nie spełniającej wymogów środka zaskarżenia ewentualnie oddalenie jako niezasadnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu jako nieuzasadniona.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do złożonego przez wnioskodawczynię wniosku o odrzucenie apelacji wskazać należy, że brak jest przesłanek do takowego rozstrzygnięcia, choć zgodzić się należy, że środek zaskarżenia nazwany przez pozwanego apelacją w istocie nie spełniał wymogów apelacji jako szczególnego pisma procesowego. Przy zaistnieniu jednak braków apelacji tego rodzaju, przewodniczący stosownie do art.130 §1 k.p.c. powinien wezwać do uzupełnienia braków. Dopiero gdyby braki nie zostały uzupełnione, zachodziłaby podstawa do odrzucenia apelacji stosownie do art.370 k.p.c. Skoro pozwany uzupełnił braki apelacji składając kolejne pismo procesowe nawet bez wezwania, to tym bardziej brak jest przesłanek do odrzucenia apelacji.

Sąd Apelacyjny podziela natomiast argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjmując ją jako własną nie widzi potrzeby jej powielania.

Przekonanie to najwyraźniej podziela również pozwany. Trudno byłoby bowiem wytłumaczyć w inny racjonalny sposób fakt, że profesjonalny pełnomocnik procesowy strony – radca prawny – nie potrafił w terminie określonym w art.369 §1 k.p.c. skonstruować środka zaskarżenia zawierającego rzetelne przedstawienie zarzutów oraz ich uzasadnienie.

Argumentacja pozwanego zawarta w uzasadnieniu pisma procesowego nazwanego „uzupełnieniem apelacji” opierająca się na „dedukcji z orzeczenia Sądu Najwyższego” jest nieprzekonywająca. Jeżeli wniosek emerytalny złożony w dniu 23.03.2011r. był niekompletny, to obowiązkiem organu rentowego było dostrzeżenie tych braków niezwłocznie po złożeniu wniosku i wezwanie wnioskodawczyni do ich uzupełnienia. Nie ma przy tym znaczenia, który oddział ZUS dostrzegł te braki oraz z jakich przyczyn organ rentowy położył większy nacisk na korespondencję pomiędzy oddziałami ZUS w E. i O. niż na rozpoznanie wniosku o emeryturę w sytuacji, gdy wszystkie złożone przez skarżącą dokumenty pozwalały na przyznanie prawa do świadczenia. To, że wadliwa organizacja pracy w ramach podziału kompetencji pomiędzy oddziały organu rentowego nie może obciążać osoby ubezpieczonej dochodzącej prawa do świadczenia i skutkować znaczącym opóźnieniem w przyznaniu tego prawa, jest rzeczą oczywistą. Zostało to zresztą w wystarczającym zakresie podkreślone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Przyznanie wnioskodawczyni prawa do emerytury bez dostatecznego wyjaśnienia okresów zatrudnienia za granicą było możliwe przed 01.09.2011r. Dziwić tylko może stwierdzenie pozwanego, że „przyznanie emerytury bez (...) poczynienia choćby najbardziej niezbędnych ustaleń w kwestii zatrudnienia wnioskodawczyni za granicą stanowiłoby istotne

naruszenie prawa...” Organ rentowy nie precyzuje jakich to „najbardziej niezbędnych ustaleń” dokonał w okresie od 01.09.2011r. do 05.03.2012r. tudzież - jak wskazuje w innym miejscu - jakie poczynił w tym okresie ustalenia, że „wnioskodawczyni spełnia warunki do przyznania samego prawa do świadczenia”. Na takowe „najbardziej niezbędne” ustalenia nie wskazują też żadne dokumenty w aktach emerytalnych datowane po dniu 01.09.2011r., kiedy to organ rentowy bez przeszkód wydawał decyzje o ustaleniu kapitału początkowego (16.11.2011r.), o ponownym ustaleniu kapitału początkowego (07.12.2011r.), o przeliczeniu kapitału początkowego (28.12.2011r.), następnie pismem z dnia 02.01.2012r. informował ZUS O/E. o nabyciu przez wnioskodawczynię prawa do emerytury „ze zreformowanych zasad” od 18.04.2011r. by wreszcie - po poczynieniu adnotacji w notatce na k.100 akt ZUS (bez daty) sporządzonej przez stażystę specjalistę: „bez środków do życia b. pilne!” - wydać w dniu 15.03.2012r. decyzję o przyznaniu prawa do emerytury. Jak się zaś wydaje, nie było intencją autora apelacji stwierdzenie, że organ rentowy wydając decyzję z dnia 15.03.2012r. dopuścił się „istotnego naruszenia prawa”. W takiej zaś sytuacji podejmowanie w „uzupełnieniu apelacji” prób usprawiedliwiania organu rentowego poprzez wyprowadzanie podziału na „błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa” oraz „błędy w ustaleniach faktycznych” nie mogło przynieść pożądanego przez apelanta skutku.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację stosownie do art.385 k.p.c.